

מדרשוקו לקראת פורים

"מצווה גדולה להיות בשמחה תמיד", אומר ר' נחמן.

מדוע זו מצווה, ועוד - 'גדולה'?

התשובה היא פשוטה: כשבן-אדם עושה חסד, זו מצווה.

אבל כשלאדם יש את מידת החסד, זו מצווה גדולה.

כיוון שהיא גורמת לו לעשות חסד, ועוד חסד - ממנה זורם החסד.

בכך דומה היא גם השמחה:

כשאדם שמח, הוא יכול לעבד את ה'.

כשעצוב - עבדת ה' שלו נחסמת. אין לו חשק לעשות מצוות, אין לו חשק לעשות טוב...

השמחה היא שורש, מקור ופתיח לעבדת ה'.

היא מאפשרת לנשמה להשתחרר מהכבדות של הגוף, שמתבטאת בעצבות, ולעבד את ה'.

(על פי שיעור של הרב אבינר)

אמרוני פעם משלוח מנות הוא הרפואה
הכי טובה.

העולם שלנו חולה כלשנה,

חולה מזה לכואם מפחדים אחד מהשני,

חולה מזה לא מאמינים לאפלטון.

כל הצדיקים אמרו לחבר יכול לעלות הרכה
יותר מאשר הרכי הכי גדול,

כי זה רק תלוי בכמה אהבה אותה נתן
אכן אדם.

אם משלוח מנות זה ככה.

אכן בפורים אנחנו מרפאים את העולם...

(רי שלמה קרליבך)

היהודים, הפזורים במאה עשרים ושבע מדינות, התאחדו כולם כדי לקבל עצמם מצווה לדורות, לעשות ימי שמחה זכר להצלתם. עצם הדבר שהיהודים מסוגלים לכך, מעיד שהם כולם מאוחדים בהרהשה שהם עם אחד ומיוחד בין כל העמים, ושהתורה ומצוותיה מקיימות ומאשרות בידיהם, עד שהם יכולים להוסיף ולקבל עליהם תקנה חדשה לדורות.

(דעת מקרא, מהילת אסתר)

המשלוח לפורים אולם הכיפורים הוא לשינייה אין אנו מגנפים כרלי.

ביום הכיפורים אנו צמים ומגנפים מכל הנאכל הגוף החמישה חינויים, ואילו בפורים אנו מגנפים ושלמים כדג וכדין ומגנפים בשמחה גדולה.

אלא שכבר כגבו רבים שהלנינו כזה הוא רק חיצוני. אבל צם מהאם לו שני ימים האלו הוא אחד אג מטעם השלמה החוליה לו החיים וחלואי אג מה שמעבר אדם, אג המעמקים בהם האדם קשור אבדאן מעבר אלו מידה לו רגילות הבאה אידי ביטוי בחיי היום-יום.

ביום הכיפורים אנו חושפים אג חמק האמונה לו ידי ביטול הגוף, ובפורים לו ידי שיגוף לו הגוף בשמחה המצוה.

אמצד זה גדול חרכו לו יום הפורים משל יום הכיפורים, שביום הכיפורים רק הנשמה דבקה באבא ואילו הגוף נדחק אל הצד, ואילו בפורים גם הגוף שגף בדבקה הגדולה לו ישראל באביהם שבשמים.

אכבר אמרו חכמינו במדרש שלחגיג אבא כל המאכלים בטאים חוף מפורים ויום הכיפורים, מפני ששנייה מבטאים אג הנקודה הפנימית שאינה בטאה אלא, אג דבקה האומה באוקיפה. דבקה לו הנשמה וגם דבקה לו הגוף.

"כל השנה - אברהם אבינו יוסף הצדיק, משה רבנו.

ורק בפורים-מרדכי היהודי.

כי בפורים, השמחה הכי גדולה זה להיות יהודי!"

"משנכנס אדר מרבין בשמחה" מי שלא מכיר את האמירה החז"לית הזו, שיקום.

אז שמישהו יסביר לי מה הקשר בין אדר לבין שמחה... כל כך התרגלנו לראות באדר כחודש של 'שינועים וטוויות', כך שמאוד ברור לנו הקשר בין אדר לבין שמחה. אבל בעצם - מה הקשר? למה דווקא בפורים אנחנו לומדים את עניין השמחה?! מדוע לא נאמר למשל 'משנכנס כסלו מרבין בשמחה?!' האם הנס של חנוכה פחות יותר בעיני חז"ל מאשר נס פורים?! ומדוע משבועות, חג מתן תורתנו הקדושה והמשמחת, לא עושים עניין גדול כל כך של שמחה כמו פורים?! מה יש בפורים שאין בשאר החגים!?

האמת היא, שבכלל כל העניין של לחגוג את פורים הוא קצת מוזר.

פורים הוא חג שמי שאין לו משקפיים של אמונה בכלל לא מבין מה העניין הגדול. אם נתמצת את סיפור המגילה, אפשר לומר שהיה מי שרצה להרוג את היהודים, 'החברה הטובים' עשו שם כמה מניפולציות, ובסוף במקום שהם יכנסו בנו, אנחנו נכנסנו בהם... סיפור נחמד, אבל בינינו, סיפור יציאת מצרים למשל הרבה יותר מרשים, אבל בפסח בכלל לא מדברים על שמחה...

אז מה הקטע של פורים שעושים ממנו סיפור כל כך גדול?

פורים הוא בעצם כל החיים שלנו. אמנם לא כל יום פורים, אבל בכל יום יש בחינה (=משהו מהרעיון) של פורים. חז"ל, שיודעים שלכל דבר שקורה יש רמז בתורה, שואלים מה הרמז לסיפור מגילת אסתר, ועונים שהמילים הרומזות לסיפור זה הן 'אֶסְתֵּר אֶסְתִּיר'. העניין בפורים הוא הסתר הפנים. בגלל זה חייבים לקרוא את המגילה לפי הסדר, כיוון שצריך ממש לראות את כל המהלך על דקויותיו בשביל לראות שיש פה מהלך אלוקי. מי שאינו מאמין במציאות הבורא (ואוטם את ליבו ומתעקש להישאר כזה) יכול לקרוא את המגילה ולאמר 'מקרה'. בפורים אין ניסים גלויים ומרשימים כמו ביציאת מצרים, או כמו בחנוכה, יש "רק" השגחה פרטית פשוטה, וזאת זאת הנקודה של פורים.

הלימוד הכי גדול של מגילת אסתר הוא קיומה של ההשגחה הפרטית, גם במציאות של הסתר פנים. גם כשנראה שהכל ממש על הפנים (אסתר נלקחת לארמון המלך, יוצאים מכתבים חתומים בטבעת המלך על הרג היהודים) יש משהו שזוכר שיש רק מלך אחד, והוא לא אחשוורוש... המישהו הזה הוא מרדכי. חז"ל מלמדים אותנו שאפשר לקרוא את המגילה בצורה קצת אחרת ממה שאנחנו רגילים... בכל פעם שכתובה המילה "המלך" (ולא המילים "המלך אחשוורוש") הכוונה היא למלך מלכי המלכים (מומלץ לנסות בבית).

כתוב על מרדכי שהוא 'יושב בשער המלך'. מה זה אומר?! שמרדכי ממש יושב קרוב קרוב אל הקב"ה, וזוכר כל הזמן מי בעצם מסובב פה את העולם...

ומה קשור כל זה לשמחה!?

ר' דוד אלטשולר, בעל ה'מצודות', מלמד אותנו שאין שמחה כהתרת ספקות. כל עוד יש לנו סמני שאלה, קשה לנו לשמוח. אך כאשר יש לנו ביטחון, אז מגיעים לשמחה. היחיד שאפשר (וצריך!) להישען עליו ולבטוח בו תמיד הוא הקדוש-ברוך-הוא יתברך שמו.

שמחה אמיתית לא נובעת מדברים שיש לי, או מחוסר בבעיות. שמחה אמיתית נובעת מהידיעה ומהביטחון ש-ה' דואג לי ואוהב אותי, גם אם לפעמים הוא מעביר אותי בדרך מלאה קוצים. אם מתבוננים נכון במציאות - תמיד יש לנו על מי להישען, צריך 'רק' לזכור את זה כל הזמן...

יש לרבי נחמן מברסלב אמירה מקסימה: "ומאחר והכל מאיתו יתברך, ממילא הכל לטובה". אנחנו מאוד רגילים להגיד ש'הכל לטובה', אבל צריך קודם כל לזכור - שהכל מאיתו יתברך. ה', שאוהב אותנו מאוד, הוא זה שמכתיב פה את המציאות, הוא זה שמנהל את העניינים, והוא היחיד שמולו אנחנו צריכים לפעול. ואם הוא זה שקובע מה קורה פה, אז באמת שיש לנו על מי לסמוך ובמי לבטוח, ואז איזו סיבה יש להיות עצובים!?

בפסח אף אחד לא צריך להגיד לנו לשמוח - ראינו את הישועה עין בעין, בחנוכה זה לא שום גדול להגיד לנו לשמוח, כי ממש ברור לנו מה היה הנס. ומי שמבין מה זו תורה, אז ישמח בשבועות גם אם אף אחד לא יאמר לו לעשות זאת. אבל בפורים זה לא ברור. בפורים צריך משקפיים של אמונה בשביל להבין מה בכלל היה שם, כי נקודת השמחה של פורים, היא בפשטות עצם זה שאנחנו הבנים של הקב"ה, והוא דואג לנו. זו גם הסיבה, לדעתי, שדווקא פורים, שבו השמחה מגיעה מנקודה מאוד פנימית, הוא החג שהכי מייצג לנו את השמחה - כי אם נצליח לשמוח מתוך 'הסתר פנים', אם השמחה שלנו תגיע מתוך בטחון אמיתי ב-ה', ולא רק כשנסיבות החיים שלנו הן כמו שאנחנו רוצים שהם יהיו, אז בעצם נהיה שמחים תמיד...

(חברים מקשיבים)

היהודים שהתאזרו במלכות אחשוורוש השתתפו במשתאות ה"ן ערק אחשוורוש. השתתפות זו מהווה ירידה בראתו הרוחנית של העם, ולכן באופן אלוטוטי ירדה הנזנדה למטה והאון, שהיה מלכא של אצא מלך אצמנה, עלה לעזובה.

אסתר ומרדכי הבינו שבגילם להעביר את עצתו של האון ולנצח את אצמנה, הם צריכים לנאף את העם מבחינה רוחנית. ולכן הם עורכים פיצוץ ותענית.

התלמוד מספר שכאשר הופיע האון בגי' המזרש, עסקו מרדכי ותלמידיו בהלכות מנחת העומר. האון ביקש לנצח, במה הם עוסקים, ומרדכי הסביר לו, כי בלשון שבית המקדש היה קיים, חייב כל המתנדב מנחה למלא קומץ סולת לזכר כפרתו. כששמע האון כך השיב: אבו, בא מלא קוצץ קמח שלכס ואבר על עשרת אלפי כיכר כסף שלי. האון הבינו, שהעיסוק בתורה גורם לעצמי שישגור על אויבו. הוא אף הבינו שכאשר הנזנדה מתחילה לעלות בציו של יעקב, האון לא יוכל לנצח, כי יכולתו של אצמנה אותנה בירידה רוחנית של יעקב.

"אם מלכא היהודים מרדכי, אשר החילות לנפול לפניו - לא תוכל לו, כי נפול תנפול לפניו"